

מחוץ להלכה

1. שו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא - יורה דעה סימן י

תשובה שלום להאי צורב, העוסק בחקי חורב, ה"ה כבוד האובי האלוף התורני מוהר"ר גומפריכט אפנהיים י"ץ :
מכתבו קבלתי ואם אינני מכירו ולא ידענא ליה אך אשר בא לשאול שאילתא ומשתעי בלישנא דחכמתא הנני משיב לכל שואל.
ושו"ש שאלתו איש אחד אשר זכהו השם בנחלה רחבה ויש לו כפרים ויערות אשר בהיערות תרמוש כל חיתו יער אם מותר לו לילך בעצמו
לירות בקנה שריפה לצוד ציד או אם אסור לישראל לעשות דבר זה אי משום צער בעלי חיים אי משום בל תשחית ואי משום שנהגו בו
איסור צעב"ח כמבואר בתוס' במסכת ע"ז דף י"א והיינו בפסקי תוס' ובאו"ה כלל נ"ט סימן ל"ו כתב בשם הרא"ש כל שיש בו משום רפואה
(אין בו משום רפואה) אין בו משום דרכי אמורי וכתבו התוס' בע"ז אף על פי שצעב"ח = שצער בעלי חיים = דאורייתא ואם יועיל לאיזו דבר
מותר כו'. ובאמת בתוס' בע"ז דף י"א ע"א אמאי עוקרין משמע היפך. וז"ל התוס' שם וא"ת אמאי לא פריך והא איכא צעב"ח בשלמא
משום בל תשחית ליכא כיון דלכבודו של מלך עושין כן אין כאן השחתה והוי כמו תכריכין של מאה מנה אלא צעב"ח היאך הותר וי"ל
דשאני כבוד המלך שהוא כבוד לכל ישראל ואתי כבוד דרבים ודחי צעב"ח עכ"ל התוס'. וא"כ משמע מדבריהם דצעב"ח חמיר מבל תשחית
ואינו מותר אפילו לצורך רק משום כבוד רבים. ופוק חזי שהתוס' קורין אותו דחיה שכבוד הרבים דחי צעב"ח וא"כ איך נימא שיהיה מותר
לצורך דבר הרשות. אבל בפסקי תוס' שם כתבו צעב"ח אינו אסור אלא כשמצערה בלי ריוח עכ"ל. ובאמת דברי התוס' גופייהו כאן במסכת
ע"ז שמוכח מדבריהם שאיסור צעב"ח חמור טפי מאיסור בל תשחית סותר לדברי התוס' במסכת ב"מ דף ל"ב ע"ב בד"ה מדברי שניהם כו'
שכתבו וא"ת א"כ אמאי עוקרין על המלכים כו' וי"ל דמשום כבוד מלך דמשום כבוד מלך דתשחית דנחמה מפני כבודו כו' הרי שמדמים
איסור צעב"ח לבל תשחית. ובאמת דברי התוס' בב"מ הם נגד דברי הרמב"ם דהרי שם במסכת ב"מ קיימו התוס' בהאי מ"ד דסבר צעב"ח
דאורייתא והרי בל תשחית בדבר שאינו קציצת אילנות הוא רק מדברנן. וז"ל הרמב"ם בפ"ו מהל' מלכים הלכה ח', אין קוצצין אילני מאכל
כו' וכל הקוצץ לוקה ולא במצור לבד אלא בכל מקום כל הקוצץ אילן מאכל דרך השחתה לוקה, ובהלכה יו"ד כתב ולא אילנות בלבד אלא
כל המשבר כלים וקורע בגדים והורס בנין וסותר מעין ומאבד מאכלות דרך השחתה עובר על בל תשחית ואינו לוקה אלא מכות מרדות
מדבריהם. הרי ששאר השחתות שאינן קציצת עץ מאכל הוא רק מדבריהם באיסור בל תשחית :

ואמנם אין לנו להאריך בזה כי כבר האריך מהרא"י בפסקים וכתבים סימן ק"ה שכל דבר שיש בו צורך להאדם לית ביה משום צעב"ח וגם
לא שייך צעב"ח אלא לצערו ולהניחו בחיים אבל להמית בהמות וחיות וכל מיני בעלי חיים לית ביה משום צעב"ח וכן מוכח בחולין דף ז'
ע"ב עקנא להו איכא צעב"ח קטלנא להו משום בל תשחית הרי אתה עושה בל תשחית ודאי ליכא דהרי נהנה בעור וגם אינו עושה דרך השחתה. וגם עיקר איסור בל
וא"כ אין בנדון שאלתו משום צעב"ח, ומשום בל תשחית ודאי ליכא דהרי נהנה בעור וגם אינו עושה דרך השחתה. וגם עיקר איסור בל
תשחית אף שהוא מדברנן מ"מ שורשו הוא ממה שאסרה התורה בקציצת עץ מאכל והנה שם כתיב כי ממנו תאכל ואתו לא תכרות וגו'
וא"כ כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון שלא ישחית דבר שיכול האדם ליהנות ממנו לא ישחית ויפסיד אותו ההנאה ואולי אפילו בדבר
של הפקר שייך זה אבל דבר שאין בו הפסד לשום אדם לא שייך בל תשחית, וא"כ הני חיתו יער כל זמן שהם בחיים אין בהם שום הנאה
לאדם רק עיקר הנאה במותן בעורותיהם ובבשרם ואיך נימא שיהיה אסור להמיתם משום בל תשחית. ולומר שאסור מצד דברים המותרים
ואחרים נהגו בהן איסור ג"כ ליכא למיחש דדבר דלא שכיח לא שייך בו למימר שנהגו בו איסור. והנה עד כה דברנו מצד הדין :

ואמנם מאד אני תמה על גוף הדבר ולא מצינו איש ציד רק בנמרוד ובעשו ואין זה דרכי בני אברהם יצחק ויעקב ופוק חזי לומר תבלה
ותחדש כתב מהר"י בפסקיו הביאו רמ"א בא"ח סוף סימן רכ"ג שאין לומר כן על הנעשה מעורות בהמה משום ורחמיו על כל מעשיו, ואף
שרמ"א כתב עליו שהיה טעם חלוש היינו מצד שאינו חיוב שבשבילו ימיתו בהמה וכמה עורות יש שכבר מוכן וכמה מתים מאליהם ויכולים
להשתמש בעורותיהם ועם כל זה סיים רמ"א שרבים מקפידים על זה, ואיך ימיתו איש ישראלי בידים בעלי חיים בלי שום צורך רק לגמור
חמדת זמנו להתעסק בצידה ואי משום שדובים וזאבים ושאר חיות הטורפים מועדים להזיק והרי אמרו שהזאב והארי כו' כל הקודם
להרגן זכה, גם זה טעות הוא מתרי טעמי, חדא שאין הלכה כר"א בזאב וארי ודוב ונמר וברדלס, ואפילו בנחש נחלקו הרמב"ם והראב"ד
בפ"ה מהלכות סנהדרין הלכה ב'. ועוד אפילו לר"א הרי אנו קיי"ל כריש לקיש דדוקא כשכבר הרגו וכמבואר ברמב"ם שם ועיין בכ"מ שם,
ואמנם אכתי יש לבעל הדין למצוא מקום ולומר דהיינו כשיש להם בעלים ויש להם תרבות ויש להם תרבות ויש להם בעלים
כו' וא"כ אותן שלא נתגדלו בבתים אינם בני תרבות ודרכן להזיק והרי אפילו בשבת עכ"פ מותר לדרסן לפי תומו כמבואר בשבת דף קכ"א
ע"ב ובשלחן ערוך סימן ש"יו סעיף יו"ד. ואמנם גם זה אינו ענין לנדון דידן דהתם כשבאו לישב במקום בני אדם והם באו לידם בחול
יהרגם ובשבת ידרסם לפי תומו, והרי כך אמרו שם במסכת שבת תנו רבנן נזדמנו נחשים הרגן בידוע שנזדמנו לו להרגן כו', אבל לרדוף
אחריהם ביערות מקום מעונתן כשאינו רגילין לבוא לישב אין כאן מצוה ואין כאן רק לרדוף אחר תאות לבו ועצת הנדמה כטביא. ומי שהוא
איש הצריך לזה ופרנסתו מצידה כזו בזה לא שייך אכזריות והרי שוחטין בהמות וחיות ועופות וממיתים גדים לצורך האדם ומה לי טהורים
שיאכל מבשרם ומה לי טמאים שיאכל ויפרנס עצמו מדמי בעורותיהן וכל בעלי חיים ניתנו לאדם לכל צרכיו, אבל מי שאין זה לצורך פרנסתו
ואין עיקר כוונתו כלל בשביל פרנסתו הוא אכזריות. ועד כאן דברתי מצד יושר ההנהגה שראוי לאדם להרחיק מזה ועכשיו אני אומר אפילו
איסורא איכא שהרי כל העוסקים בזה צריכין להכנס ביערות ולהכניס עצמם בסכנות גדולות במקום גדודי חיות ורחמנא אמר ונשמרתם
מאוד לנפשותיכם, ומי לנו גדול ואומן בקי בצידה יותר מעשו שהכתוב העיד עליו ויהי עשו איש יודע ציד וכו' ופוק חזי מה אמר הוא על
עצמו הנה אנכי הולך למות וגו' ואין מקרא יוצא מידי פשוטו שהיינו שהוא מסתכן בכל יום בין גדודי חיות וכן פירשו הרמב"ן, ומעתה איך
יכניס עצמו איש יהודי למקום גדודי חיות רעות ואף גם בזה מי שהוא עני ועושה זו למחייתו לזה התורה התירה כמו כל סוחרי ימים מעבר
לים שכל מה שהוא לצורך מחייתו ופרנסתו אין ברירה והתורה אמרה ואליו הוא נושא את נפשו ואמר רז"ל מפני מה זה עלה בכבש ונתלה
באילן ומסר עצמו למיתה לא על שכרו כו', אבל מי שאין עיקר כוונתו למחייתו ומתאות לבו הוא הולך אל מקום גדודי חיות ומכניס עצמו
בסכנה הרי זה עובר על ונשמרתם מאוד כו'. וז"ל הרמב"ם בפ"י מהל' רוצח ושמירת נפש הלכה וי"ו וכן אסור לאדם לעבור תחת קיר
נטוי כו' וכן כל כיוצא באלו ושאר הסכנות אסור לעבור במקומן :

ומעתה אני אומר שיש בדבר זה איסור וגם סכנה, ועוד בו שלישיה שעכ"פ מזכירין עונותיו שאין זה פחות מקיר נטוי ואולי לזה כיונו חכמי
המשנה במסכת ברכות פ"ד משנה ד' ר"י אומר המהלך במקום סכנה מתפלל תפלה קצרה ואומר הושע השם את עמך כו' בכל פרשת העבור
כו' ואמרו שם בגמרא דף כ"ט ע"ב מאי פרשת העבור אמר רב חסדא אמר מר עוקבא אפילו בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כו' איכא
דאמרי כו' אפילו בשעה שהם עוברים על דברי תורה כו' ע"ש. ולדרכנו יובן דזה המהלך במקום סכנה הוא עובר על דברי תורה דכתיב
ונשמרתם מאוד לנפשותיכם וגם מזכירין עונותיו וממילא הקדוש ברוך הוא מתמלא עליו עברה דאילו בשאר איסור שאדם עושה לא בשביל
עבירה זו יתמלא הקדוש ברוך הוא עברה עליו אבל זה שגורם להזכיר כל עונותיו הקדוש ברוך הוא מלא עליו עברה. והנה במי שמוכרח לזה
מחמת פרנסתו הורו לו חכמינו ז"ל תפלה שיתפלל על עצמו אבל מי שעושה כן בשאט נפש איך תקובל תפלתו, ולכן יש בדבר זה מדה מגונה
דהיינו אכזריות וגם איסורא וסכנתא וגם הזכרת עונותיו ולכן השומע לי ישכון בטח השקט ושאנן בביתו ולא יאבד זמנו בדברים כאלה.
ולולא אהבתי להגביר המפורסם במדות טובות לא הייתי מזדקק להשיב על שאלה כזו. אבל להיותי יודע שהגביר וכל ביתו שפיר שמעייהו

ולכן צריך אני לשמור בכל כחי את כל בני ביתו שלא יתנו מקום לשונאי הגביר שנאה מחמת קנאה שימצאו מקום להתלונן. והיה זה שלום. מנאי הטרוד.

2. מנחת אשר חלק ב

סימן מו

האם יש מקום לאפשר לצוות טלוויזיה לצלם את תפלת ר"ה בבית כנסת

כבוד ידידינו איש אשר רוח בו
מרכיץ תורה ומזכה רבים
הרה"ג ר' יעקב טיפוגרף שליט"א

רב שלום עד בלי ירח

הנני במענה קצר לשאלתו

באחת הקהילות ברוסיה ביקשה תחנת טלוויזיה את רשות הקהילה לצלם חלק מתפילות ראש השנה ולשלב סרט זה בתכנית על הקהילה היהודית. פרנסי הקהילה היו שמחים לשתף פעולה כדי לשפר את תדמית הקהילה היהודית, ובפרט בתקופה שהרבה גורמים אנטישמיים מנסים לעשות הכל כדי לפגוע בתדמית הקהילה ובכל קדשי ישראל. שאל מע"כ אם יש בזה חשש איסור.

א. הלא בית הכנסת מקדש מעט הוא, בית ה' שבו ישראל באים לשפוך צקון לחשם, להשמיע צעקת לבם ולהוריד דמעותיהן לפני מלך מתרצה בדמעות. וכבר אמרו חכמים (ירושלמי ברכות ל"ז ע"ב) שהשכינה שורה בבתי כנסיות ובתי מדרשות והקב"ה כביכול יורד משמי מעל ומשכין שכנתו בבית הכנסת כדי לקבל שועת תפילת בני"י כמ"ש "קראוהו בהיותו קרוב".

להכנים צוות צילום להיכל ה' בשעת התפילה אין לך היסח הדעת וביטול העבודה גדול מזה, ויש בזה חילול הקודש. לא בצוות צילום טלוויזיוני נקבל פני השכינה בכואו לשכון במקדש מעט בית הרום רגליו, ולא נעמיד צלם בהיכל ה' מקום השראת השכינה.

ב. חוששני שרבים מבני הקהילה, שאינם שומרי מצוות ולא זכו ללמוד תורה ודוקא בימים הנוראים באים לבית הכנסת. וכאשר יראו צוות משרת את צרכיהם הם מתירים, וכיוצא בדברי בלע ורעות רוח.

סוף דבר, שב ואל תעשה עדיף, יבא בעל הכרם וידאג לכרמו, ואנו נגדור את גדרי כרם ה' צב-אות ונבדוק את בדקי ביתו. נשאיר את בית הכנסת בקדושתו ובטוהרו ובל נערב קודש וחול.

בברכה שנזכה תמיד לקדש שם שמים.

באהבה וביקר

אשר וייס

אין אני רואה בזה צד איסור. הלא אדעתא דנפשיותו עבדי ואין הם עושים את שליחותנו. ומצד מתפללי בית הכנסת אין כאן לא מסייע, לא גרמא ובודאי לא חשש עשיית מלאכה. והרי זה דומה למי שמהלך לתומו ונכרי מצלם אותו להנאתו, וכי יש בו לתא דאיסורא.

ומבין אני את התועלת שבהסכמה, הלא אמרו חכמינו (פסיקתא דר"כ פט"ז) בידוע שעשוי שונא ליעקב, ומשנאיך נשאו ראש, ובזמנינו לדאבותנו, אויבי ישראל משתמשים בכל במה על מנת להרבות בשנאת ישראל, ובפרט במדינות מזרח אירופה האנטישמיות גוברת, ויש מצוה רבה בכל דבר וענין שיקדש שם שמים ויגדיל כבוד ישראל בין האומות וכבוד היהדות ואהבתה.

ואעפ"כ אומר אני שרבה המכשלה בדרך זו ויש להמנע ממנה מחדא ותרי טעמי.

טלוויזיה מצלם את התפילה יאמרו התירו פרושים את הדבר ויסיקו שמתור לראות טלוויזיה בשבת, וכל הסברות והחילוקים וההסברים שבעולם לא יניחו את דעתם כיון שלא למדו תורה ולא נגה עליהם אור הסברא.

זעובדא ידענא בקהילה אחת בדרום אמריקה שאיפשרה לטלוויזיה לצלם את התפילה בעיצומו של חג, ופורקי העול הסיתו את בני הקהל לומר שהרבנים צבועים הם, על הציבור הם אוסרים להסתכל בטלוויזיה בשבת, וכאשר זה